

Zgodovinske stvari.

Bandero dežele kranjske. *)

V razjasnilo nevednim,
v dokaz nasprotnikom.

Pretekle mesece, ko smo v Ljubljani obhajali mnoge svečanosti, vihrala so, kakor je to pri javnih slovesnostih starodavna navada, mnogovrstna bandera na hišah. Po teh banderih je opazovalec uže lahko sodil, kakega duhá so stanovalci te ali une hiše.

Kdor je domačin, to je, kdor se za zvestega sina ožje svoje (kranjske) in pa širje svoje (avstrijske) rodovine spoznava, kaže bandero belo-modro-rudeče in pa črno-rumeno bandero, — uno je bandero dežele kranjske, to pa bandero cesarstva avstrijskega. Poleg teh dveh glavnih zastav kinčajo nekateri tudi hiše z banderom belo-rudečim (baderom habsburške cesarjeve rodovine), z banderom belo-modrim (baderom bavarske rojstne dežele cesaričine), z banderom belo-rumenim (papeževim) in belo-zelenim (mestnim ljubljanskim). O vseh družih ni naš namen tu govoriti, le o našem deželni banderu se nam potrebno zdi besedo poprijeti iz razloga, temu članku na čelo zapisanega: „v razjasnilo nevednim, v dokaz nasprotnikom“.

Kdor je zadnja leta, kar so se v Ljubljani pod krilom rajncega „Tagblatta“ rodili „Deutsch-Krainerji“, pri javnih svečanostih presvitlemu cesarju na čast opazoval izobešana bandera po hišah, opazil je lahko, da noben „Deutsch-Krainer“ ni izobesil deželnega našega bandera z belo-modro-rudečo barvo. Ogibujejo se ga kakor peklenšček križa, češ, da bandero s temi barvami je znamenje panslavistično. Če nekateri izmed njih tudi prav dobro vedó, da to trobojno bandero je pravo bandero dežele kranjske, se vendar potuhnijo tako, kakor da bi tega ne vedeli, in begajo druge nevedne meščane, da ne vedó, komú bi verjeli. Zato se nam je potrebno zdelo, o tej ne kaj-si bodi stvari besedo spregovoriti v razjasnilo resnice, da „Deutsch-Krainerji“ ne bodo vprihodnje plašili nevednih in bojazljivih naših deželanov.

Tako le je: Leta 1836. — kakor je navada, kedar nov cesar nastopi vladarstvo — se je pod cesarjem Ferdinandom I. vršila revizija grba avstrijskega in pri tej reviziji je bil cesarski avstrijski veliki grb (kais. öst. grosse Wappen) heraldično popisan. Ta popis je bil razglašen z dekretom c. k. dvorne kancelije 31. oktobra pod štev. 21.911 in 28.581. V tem popisu beremo z ozirom na grb dežele kranjske to-le: „Hierauf folgt im silbernen Felde ein gekrönter blauer Adler, auf der Brust einen in zwei Reihen in rother und Silberfarbe zehnmal geschachteten Mond tragend (Herzogthum Krain)“. To je po naše rečeno: „Potem sledi na srebernem polji kronani orel modre barve, na prsih noseč luno v dveh vrstah z rudečo in sreberno barvo v desetero kúp razdeljeno. (Vojvodina kranjska).“

Potem je jasno kot beli dan in avtentično dokazano, da barve bandera dežele kranjske so: bela (sreberna), modra in rudeča, kajti tako bilo je določeno o nastopu cesarja Ferdinanda I. In leta 1848. ob času revolucije v Avstriji, ko v naši Ljubljani tadanja nemčurska peščica mirnim in zvestim Slovincem nasproti družega učiniti ni mogla nego to, da je drezati začela v barve naše deželne, češ, da so slavjanske, a ne kranjske, in je viharen prepir nastal zaradi deželnih barv kranjskih, so valovi tega prepira tako daleč priki-

pel, da je tedanje c. kr. ministerstvo notranjih oprav samo za potrebno priznalo, rešiti ta prepir, in rešilo ga je septembra meseca leta 1848. s tem, da je objavilo deželno bandero kranjsko z belo-modro-rudečo barvo. Tadanji politični časnik „Slovenija“ je v 27. listu od 2. oktobra leta 1848. prinesel pod naslovom: „Prepir zastran deželnih kranjskih barv je na zadovoljnost vseh rodoljubov do konca prišel“, to-le poročilo: „C. k. ministerstvo je barve: rudeče modro-belo, katere so bile od Nj. veličanstva leta 1836. določene, potrdilo in s tem so sramotno v nič prišla vsa kovarstva, katerim se je bila birokracija v pajdaštvu z zarujavelimi stanovi, ki so v potrjenji rumene (žolte) barve potrjenja svoje nekdanje rajne veljavnosti iskali, in z Nemci, ki so pozneje iz modrega črno napraviti in tako črno-rudečo-rumeno znamenje primešetariti mislili, jako radovoljno ponudila in za rumeno barvo vse žile napela. Ker sta se za obrano pravih postavnih deželnih barv gospoda Baumgartner, voditelj ljubljanske narodne straže, in pa dr. Jan. Bleiweis, vodja slovenskega društva, tako krepko in srčno poganjala, je bila njima sinoči 1. oktobra od akademijske mladine in od rodoljubnih narodnih stražnikov lepa bakljada napravljena, od katere se je vsak Slavjan z veselim prepričanjem domu podal, da je zmaga naša, proti kateri je napenjanje male pešice Nemcev in slepih Slovencev bilo smešno počenjanje. Sosebna hvala pa gre v tej reči gosp. Ambrožu na Dunaji, čegar (kot slovenskega poslanca) veljavna beseda je vse birokratiške mreže, v katere je bilo ministerstvo uže zapleteno, ko pajčino razdajalo. Bog živi Slovence!“

Tako je bila pravda končana.

Na Dunaji je v c. k. zalogi šolskih knjig na svitlo prišel tablô, na katerem so v barvah razvidna bandera vseh dežel avstrijskih; ta tablô je pred malo leti c. k. naučno ministerstvo razposlalo šolam in tudi naše šole ljubljanske so ga prejele. In tu zopet vidimo bandero kranjske dežele naslikano z belo-modro-rudečo barvo. —

Nasproti novim nakanam, da belo-modro-rudeče bandero ni bandero vojvodine kranjske, se nam je potrebno zdelo, pisati ta članek, da se nam ne jemlje, kar je naše, in čast daje našemu postavnemu deželnemu banderu, o katerem je ranjki c. k. vladni svétnik vitez Höfern v 43. listu „Illyr. Blatt“ od leta 1848. lep članek napisal pod naslovom: „Die Landesfarben Krains“ ter ga, razloživši naše 3 barve „weiss-blau-roth“ kot znamenja miru, zvestobe in ljubezni do vladarja „Ruhe, Treue, Liebe“ sklenil z besedami:

„Weiss, blau und roth
Bis in den Tod!“

Slika ranjcega cesarja Franca I.

Dne 2. marca 1835. leta končal je svoje blago življenje avstrijski cesar Franc I.

Žalost po tem premilem vladarju bila je po vseh deželah obširnega cesarstva v resnici velika in srčna. — Kmalu po smrti cesarjevi se je razpošiljala, in če se ne motim, se darovala po vsem našem cesarstvu obrazna slika ranjcega cesarja, in sicer posneta natančno po licu njegovem takoj potem, ko je bil blagi vladar izdihnil dušo svojo.

Ako sem kot otrok prav čul, imela bi bila celó vsaka posamezna hiša celega cesarstva dobiti en iztis te slike na dar. Spominjam se še dobro, da je bila videti v onem času prav pogostoma in celó v nasamnih gorskih hišah.

*) Bandero ali zastava, starosl. prapor.